

AAN120012 / SOCIOLOGIE VZDĚLÁVÁNÍ

ANPR / Bakalářské studium

ZS 2014/2015

PhDr. Martin Kopecký, Ph.D.

ZS 2/1; povinný předmět

Z+Zk / 5 kreditů

Cílem předmětu je objasnit procesy výchovy a vzdělávání především z hlediska sociologické teorie. Obsah je zaměřen jak na „klasická“ témata a autory, tak na aktuální vývoj sociologického poznání, přičemž jsou představeny různé přístupy k probíraným problémům. Kurz umožňuje pochopit vztahy mezi podobou společnosti a podobou vzdělávání, které se v ní odehrává. Soustředí se na místo a funkce vzdělávání z hlediska společnosti jako celku, různých sociálních institucí i samotných aktérů vzdělávání. Náplní seminární části předmětu je především kritické čtení vybraných pramenů k základním otázkám sociologie vzdělávání.

Charakteristika obsahu předmětu:

1. Sociologie vzdělávání (definice, klíčová témata a pojmy sociologie vzdělávání)
2. Proces modernizace (jeho znaky, klasické koncepce 19. a počátku 20. století a způsob zpracování otázek výchovy a vzdělávání v nich)
3. Pohledy na moderní společnost v sociologii druhé poloviny 20. století (teorie konsensu, konfliktu, interpretativní teorie – základní znaky a představitelé, aplikace na oblast vzdělávání)
4. Socializace (člověk a kultura, základní činitelé a etapy socializace, socializace podle Freuda, Meada a Durkheima)
5. Rodina pohledem sociologie (aktuální vývoj rodiny, proměna genderových vztahů, místo rodiny ve výchově a vzdělávání)
6. Vzdělávací organizace (teorie byrokracie a škola, škola a její vztahy k vnějšímu sociálnímu prostředí, sociální vztahy ve škole, funkce školy, vzdělávací organizace pro dospělé)
7. Vzdělávací politika (aktéři a cíle vzdělávací politiky, soudobé trendy – téma internacionalizace)
8. Sociální stratifikace a sociální mobilita (pojem vrstvy a třídy, historické a současné koncepce, vzdělání a sociální status, sociální mobilita, představa meritokracie a její kritika)
9. Vzdělávací systémy a sociální stratifikace (problém rovných příležitostí, vzdělávání a sociální a kulturní reprodukce nerovností ve společnosti, vzdělávací aspirace)
10. Sociologie práce (postavení práce v životě člověka, Marx, Weber a Durkheim o práci, soudobá proměna zaměstnání, post-fordismus)
11. Masová média a vzdělávání (média v životě moderní společnosti, poznatky a spory o jejich působení ve sféře socializace, média ve vztahu ke vzdělávání a demokracii)
12. Sociologie výchovy a vzdělávání jako samostatná disciplína (její světový a český vývoj)
13. Sociologický výzkum vzdělávání (jeho cíle a metody, politické souvislosti)

Povinná literatura:

- BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.
- GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4; (popř. aktualizované rozšířené vydání revidované P. W. Suttonem z r. 2013. ISBN 978-80-257-0807-1).
- HARRINGTON, Austin a kol. *Moderní sociální teorie. Základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-093-3.
- HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-635-7.
- KALOUS, Jaroslav a Arnošt VESELÝ (eds.). *Teorie a nástroje vzdělávací politiky*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1260-7.
- KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-25-7.
- KELLER, Jan. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN 80-86429-34-2.
- KELLER, Jan a Lubor TVRDÝ. *Vzdělanostní společnost? Chrám, výtah a pojišťovna*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-86429-6.
- PRŮCHA, Jan. (ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
- MAŘÍKOVÁ, Hana, PETRUSEK, Miloslav a Alena VODÁKOVÁ aj. *Velký sociologický slovník*. 1. a 2. svazek. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.
- ŠAFR, Jiří a kol. *Mechanismy mezigenerační reprodukce nerovností*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2012. ISBN 978-80-7330-188-0.
- VESELÝ, Arnošt. *Vzdělávací politika*. In: Potůček, Martin a kol. *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-50-4.

Doporučená literatura:

- BECK, Ulrich. *Riziková společnost. Na cestě k jiné moderně*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN 80-85866-59-5.
- BERGER, Peter. L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK, 1999. ISBN 80-85959-46-1.
- BERTRAND, Yves. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-216-5.
- BOURDIEU, Pierre, F. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-518-3.
- GIDDENS, Anthony. *Důsledky modernity*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. ISBN 80-85850-62-1.
- ILLICH, Ivan. *Odškolnění společnosti. Polemický spis*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. ISBN 80-85850-9ž-6.
- JARKOVSKÁ, Lucie. *Gender před tabulí: etnografický výzkum genderové reprodukce v každodennosti školní třídy*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2013. ISBN 978-80-7419-119-0.
- JARVIS, Peter. *Globalization, Lifelong Learning and the Learning Society. Sociological Perspectives*. London: Routledge, 2007. ISBN 978-0-415-35543-8.
- JIRÁK, Jan a Barbora KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.
- KATRŇÁK, Tomáš. *Odsouzení k manuální práci. Vzdělanostní reprodukce v dělnické rodině*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN 80-86429-29-6.
- KELLER, Jan a Petr NOVOTNÝ. *Úvod do filozofie, sociologie a psychologie. Nové pohledy společenských věd*. Liberec: Dialog, 2008. ISBN 978-80-86761-81-7.

- KELLER, Jan. *Tři sociální světy. Sociální struktura postindustriální společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7419-031-5.
- MATĚJŮ, Petr, STRAKOVÁ, Jana a Arnošt VESELÝ. *Nerovnosti ve vzdělávání. Od měření k řešení*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7419-032-2.
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga. *Sociální stratifikace*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0025-0.
- ŠUBRT, Jiří. *Postavy a problémy soudobé teoretické sociologie*. Praha: ISV, 2001. ISBN 80-85866-77-3.
- THOMPSON, Kennteh. *Klíčové citace v sociologii. Hlavní myslitelé, pojmy a témata*. Brno: Barrister & Principal, 2001. ISBN 80-85947-68-4.

Zápočet:

Podmínkou získání zápočtu pro studenty prezenčního i kombinovaného studia je seminární práce na zvolené téma v rozsahu nejméně pěti normostran. Nabídka témat (resp. výchozích textů) pro seminární práci bude zveřejněna nejpozději 31. 10. 2014, nejzazší termín jejího odevzdání (v tištěné i elektronické podobě na adresu martin.kopecky@ff.cuni.cz) je 20. 12. 2014. Další požadavky budou sděleny na první přednášce.

Písemná práce musí vyhovovat základním požadavkům stanoveným katedrou pro vypracování písemných prací (viz Pokyny k vypracování bakalářské/diplomové práce). Titulní strana písemné práce má obsahovat název předmětu, název práce, jméno studenta, ročník, formu studia a datum vypracování práce. Práce musí mít stručný Úvod a Závěr, měla by být členěna do kapitol (s Obsahem). Práce musí obsahovat Soupis bibliografických citací (využité zdroje v textu – odborné knižní prameny, odborné články, případně další zdroje).

Zkouška:

Podmínkou ke zkoušce je pro studenty prezenčního a kombinovaného studia úspěšné absolvování znalostního testu (Test k ověření znalostí celkový) k e-learningovému kurzu (v Moodle UK) Sociologie vzdělávání_Bc2. Termín splnění e-learningového kurzu je minimálně dva dny před zkouškou.

Zkouška probíhá formou písemného testu (odpovědi na otevřené otázky). Hodnocena je znalost probírané látky a schopnost její samostatné reflexe. Otázky v písemném testu vycházejí z tematických okruhů předmětu (viz Charakteristika obsahu předmětu).

Prerevizitou předmětu Sociologie vzdělávání (AAN120012) je předmět Úvod do sociologie (AAN120003).